

UNIWERSYTET
MIKOŁAJA KOPERNIKA
W TORUNIU

Wydział Nauk o Zdrowiu
Collegium Medicum w Bydgoszczy

Bydgoszcz, 17.08.2020.

Recenzja rozprawy na stopień doktora nauk pedagogicznych mgr Karoliny Juszczyk

pt.: Rola stylu przywiązania i systemu wartości dla jakości związku rodziców dzieci z chorobą nowotworową.

Promotor: dr hab. Paweł Izdebski, prof. UKW

Przewlekła choroba dziecka jest trudnym wyzwaniem dla wszystkich osób z jego otoczenia, a szczególnie dla najbliższej rodziny. W kręgu chorób przewlekłych, których diagnostyka i proces leczenia mają w świadomości społecznej wymiar szczególnie krytyczny są choroby nowotworowe. Na przestrzeni lat nastąpiła znaczna zmiana możliwości i strategii diagnostycznych i terapeutycznych w onkologii, w tym onkologii dziecięcej. Od praktycznie zerowej wyleczalności na początku lat siedemdziesiątych ubiegłego wieku systematycznie poprawiano wyniki leczenia, uzyskując obecnie ponad 80 procentowy wskaźnik wyleczeń, niezależnie od rodzaju i stopnia zaawansowania nowotworu. Choroba nowotworowa wieku dziecięcego nie jest już chorobą śmiertelną, a zagrażającą życiu. Jednak rozpoznanie choroby nowotworowej nadal jest dramatycznym wydarzeniem dla członków rodziny. Zwykle wielomiesięczny proces leczenia wiążący się z koniecznością częstych hospitalizacji w zasadniczy sposób zaburza dotychczasowe funkcjonowanie rodziny. Bywa, że jedno z rodziców zmuszone jest zrezygnować z aktywności zawodowej lub pojawia się problem opieki nad rodzeństwem.

**UNIwersYTET
MIKOŁAJA KOPERNIKA
W TORUNIU**

Wydział Nauk o Zdrowiu
Collegium Medicum w Bydgoszczy

Z tego powodu uważam wybór tematu rozprawy doktorskiej za ważny, analiza relacji partnerskich i ich uwarunkowań zasługuje na szczegółowe badania, ponieważ w znaczący sposób determinuje jakość życia całej rodziny. Wyniki przeprowadzonych badań wskazują, że podczas choroby nowotworowej dziecka u rodziców bardzo często dochodzi do obniżenia satysfakcji ze związku. Kierują oni na chore dziecko swoją psychiczną, emocjonalną i fizyczną energię, zaniedbując pozostałych członków rodziny. Na pogorszenie się relacji między partnerami wpływają także: wysoki poziom stresu, niepokój oraz ciągłe obawy o stan zdrowia chorego dziecka. W literaturze światowej znajduje się wiele prac koncentrujących się na rodzicach dzieci chorych na nowotwór, zwracających uwagę na społeczny kontekst w jakim funkcjonuje pacjent.

Przedstawiona mi do recenzji rozprawa doktorska ma strukturę typową dla tego rodzaju opracowań. Jest zawarta na 236 stronach maszynopisu. Układ rozdziałów i podrozdziałów jest logiczny. Ilustrację graficzną stanowi 69 tabel i 22 rysunki, przygotowane w staranny sposób, co ułatwia poruszanie się w obrębie tekstu pracy. Na przeprowadzenie badania uzyskano zgodę Komisji Bioetycznej Collegium Medicum w Bydgoszczy, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu. (KB 14/2018).

Cytowane w rozprawie pozycje piśmiennictwa polsko i anglojęzyczne zostały dobrane w sposób właściwy. Oprócz źródeł podstawowych, pochodzących z lat wcześniejszych autorka cytuje współczesne artykuły opublikowane w latach 2018 – 2019. Z punktu widzenia recenzenta, ponumerowanie cytowanych pozycji piśmiennictwa mogłoby poprawić pracę z tekstem.

Wstęp do rozprawy jest zawarty na 70 stronach. W mojej opinii mógłby być krótszy, niemniej jednak sam w sobie stanowi monograficzny i zwarty tekst mogący być przedmiotem odrębnej publikacji. Tematyka tego rozdziału koncentruje się wokół trzech zagadnień: etiopatogenezy, epidemiologii, diagnostyki i terapii chorób nowotworowych, jakości związku małżeńskiego oraz czynników psychologicznych na jakość tego związku wpływających. Cały rozdział stanowi wyczerpujące wprowadzenie do tematyki przeprowadzonych badań.

Cel badań został określony precyzyjnie, jako ocena stylu przywiązania oraz systemu wartości w kształtowaniu się jakości związku rodziców dzieci chorych na nowotwór złośliwy. Pięć celów szczegółowych obejmowało ocenę istotności różnic w zakresie jakości związku między rodzicami dzieci

UNIWERSYTET
MIKOŁAJA KOPERNIKA
W TORUNIU

Wydział Nauk o Zdrowiu
Collegium Medicum w Bydgoszczy

chorych na nowotwór, rodzicami dzieci z niepełnosprawnością intelektualną oraz rodzicami dzieci zdrowych, analizę predykcyjnej roli wymiarów stylu przywiązania i systemu wartości dla jakości związku, istotności różnic wskaźników różnicy wymiarów stylu przywiązania oraz systemu wartości małżonków ze wskaźnikami jakości związku pary w grupie rodziców dzieci chorych na nowotwór. Ponadto celem była próba wykazania, czy zmienne psychologiczne oraz socjodemograficzne oddziałują na wymiary jakości związku i czy istnieje ogólny model teoretyczny, wyjaśniający rolę wymiarów stylu przywiązania oraz systemu wartości dla jakości związku w badanej próbie.

Badanie zostało przeprowadzone pomiędzy styczniem 2018 a grudniem 2019 roku. Miało charakter kwestionariuszowy. Badana grupa obejmowała 99 rodzin – po 33 w podgrupach dzieci z chorobą nowotworową, niepełnosprawnością intelektualną i dzieci zdrowych. Udział w badaniu w każdej grupie wzięły 33 matki i 33 ojców. Wiek dzieci w każdej z grup był porównywalny. Użyte do przeprowadzenia badania kwestionariusze: *Inwentarz jakości związku* (ang. *The quality of relationships inventory*) autorstwa Pierce, Sarason i Sarason, *Kwestionariusz PVQ-R2* (ang. *Portrait Values Questionnaire*, *Kwestionariusz ECR-R* (ang. *Experiences in close relationships – revised*), skala pomiaru prężności *SPP-25* (ang. *Connor-Davidson Resilience Scale (CD-RISC)* oraz skala odczuwanego stresu *PSS-10* autorstwa Cohena, Kamarcka oraz Mermelstein są właściwe do przeprowadzenia badań o takiej charakterystyce. Wszystkie kwestionariusze mają polskie wersje językowe oraz oszacowane na wysokim poziomie współczynniki zgodności wewnętrznej α Cronbacha.

Przeprowadzono odpowiednie analizy statystyczne zgodnie z założonym modelem teoretycznym. Zebrane dane opracowano przy użyciu podstawowych statystyk opisowych, a następnie wobec potwierdzenia testem normalności Shapiro-Wilka, że rozkład większości zmiennych odbiega od rozkładu normalnego zastosowano jednoczynnikową analizę wariancji testem Bonferroniego, analizę regresji wielorakiej oraz regresji krokowej postępującej, interakcję pomiędzy zmiennymi socjodemograficznymi, psychologicznymi a wymiarami jakości związku, dokonano za analizy wariancji ANOVA.

Otrzymane wyniki Doktorantka przedstawiła szczegółowo, starannie analizując dane. Przeprowadzone badanie jak i uzyskane wyniki w pełni odpowiadają założonemu celowi pracy.

UNIWERSYTET
MIKOŁAJA KOPERNIKA
W TORUNIU

Wydział Nauk o Zdrowiu
Collegium Medicum w Bydgoszczy

Wykazano najniższą ocenę jakości związku wśród rodziców dzieci leczonych z powodu choroby nowotworowej w porównaniu do pozostałych dwóch grup badanych. Wykazano, że zarówno choroba nowotworowa, jak i niepełnosprawność dziecka wpływają na jakość związku małżeńskiego rodziców.

Doktorantka potwierdziła, że wymiary stylu przywiązania są istotniejszymi predyktorami dla postrzeganego wsparcia, konfliktu interpersonalnego oraz głębokości relacji niż system wartości jednostki. Na podstawie stylu przywiązania partnerów można wnioskować o różnych aspektach funkcjonowania w relacji partnerskiej: o poczuciu bezpieczeństwa, umiejętnościach komunikacyjnych, stopniu komunikowania o swoich potrzebach, oczekiwaniach oraz zapotrzebowaniu na wsparcie społeczne. Uwzględnienie tych informacji może ułatwić pracę terapeutyczną z parą. Zaprezentowane wyniki wpływają na poszerzenie wiedzy psychologicznej i mają wymiar praktyczny.

Autorka potrafi również dostrzec ograniczenia własnych badań, co dowodzi dojrzałości badawczej i krytycznego stosunku do przeprowadzonego badania. Wskazuje na brak randomizacji, niepełny zwrot kwestionariuszy przez osoby deklarujące udział w badaniu, co może sugerować wpływ pewnych cech socjodemograficznych i osobowości na udział w badaniu, tak więc ich potencjalne odpowiedzi mogły zasadniczo różnić się od uzyskanych danych. Prezentując i omawiając wyniki badań sugeruję użycie języka interpretującego analizę statystyczną w sposób właściwy dla dziedziny nauk społecznych, zamiast typowych dla statystyki określeń. Typowe przykłady: Tabela 58, strona 142: „ANOVA dla układów czynnikowych ...), „Oddziaływanie interakcji statusu finansowego rodziny z niepokojem dla głębokości relacji” - str. 140.

Dyskusja i omówienie wyników zostały przeprowadzone w sposób wyczerpujący z licznymi odniesieniami do wyników badań autorów z licznych ośrodków zagranicznych i krajowych. Pracę kończy dziewięć wniosków, które wynikają z przeprowadzonych badań i odpowiadają założonemu celowi. W mojej ocenie uzyskane wyniki i przedstawione wnioski powinny znaleźć zastosowanie w codziennej pracy psychologów i terapeutów z rodzinami dzieci z chorobami przewlekłymi, nie tylko o charakterze nowotworowym. Uzupełnianie się pracy zespołów specjalistów zajmujących się chorym dzieckiem, głównie lekarzy, pielęgniarek i psychologów wpływa na poprawę jakości życia pacjentów oraz ich rodzin. Uważam, że praca powinna zostać opublikowana nie tylko w czasopiśmie

UNIWERSYTET
MIKOŁAJA KOPERNIKA
W TORUNIU

Wydział Nauk o Zdrowiu
Collegium Medicum w Bydgoszczy

przeznaczonych dla psychologów, ale także dla lekarzy.

W pracy dostrzegłem kilka błędów językowych i stylistycznych, które nie wpływają na ogólną ocenę rozprawy doktorskiej.

Przedstawiona do oceny praca doktorska mgr Karoliny Juszczyk w mojej opinii stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego i spełnia wymogi stawiane rozprawie na stopień doktora nauk społecznych określone w art. 13 Ustawy z dnia 14. marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595 z późn. zm). Doktorantka wykazała się szeroką wiedzą teoretyczną w podjętym temacie i umiejętnością samodzielnego prowadzenia badań naukowych. Wnioskuje zatem do Wysockiej Rady Dyscypliny Nauk Społecznych Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy o dopuszczenie mgr Karoliny Juszczyk do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

prof. dr hab. n. med. Andrzej Kurylak

Kierownik Katedry Pielęgniarstwa Zachowawczego
Collegium Medicum UMK

prof. dr hab. Andrzej Kurylak
specjalista pediatrii,
onkologii i hematologii dziecięcej
4047211